

פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם – שם משמואל לפרשת בהר

- ויקרא כה:** (מז) וכי תשיג יד גר ותושב עמך וימד אחיך עמו ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר : (מח) אחרי נמכר גאלה תהיה לו אחד מאחיו וגאלנו : (מט) או דדו או בן דדו וגאלנו או משאר בשרו ממשפחתו וגאלנו או השיגה דו וגאל : (נ) וחשב עם קנהו משנת המכרו לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו במקספר שנים כימי שכיר והיה עמו : ... (נג) כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא ירדנו בפרך לעיניך : (נד) ואם לא גאל באלה ויצא בשנת היבל הוא ובניו עמו : (נה) **פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם :** (נז) לא תעשו לכם אילים ופסל ומצבה לא תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה פי אני ה' אלקיכם : **ויקרא כז:**

שם משמואל בהר - שנת תרע"ו

פי לי בני ישראל עבדים וגוי אני ה' אלקיכם (ויקרא כה, נה). יש ליקח מזה התעוררות רבה עד היכן מגיעה אהבת ה' יתברך לעמו ישראל. אף שנמכר לנכרי ויצא מכלל ישראל ונעשה שמש לעבודה זרה, ואף על פי כן עדיין חביבותיה גבול² וה' יתברך מיחד שמו עליו, וכל המשעבדן מלמטה כו'.³ וזה שכתוב בכל הפרשה שם ישאל ולא שם יעקב, דיעקב מורה מלשון עקבה וערמוניות⁴ כאמרם ז"ל ערום ביראה,⁵ ולעמוד כחומה בצורה⁶ נגד כל המצירים והמניעות ולעבוד ה' יתברך, ואחר כך בא שם ישראל כמאמר הכתוב פי שרית וגוי,⁷ מחמת שבא אחר כך למעלה הגדולה אשר משם מקור מחצבתם של נשמות ישראל, וזוהי הנקודה הפנימית שאינה יכולה להתפנס,⁸ ומצד זה אף הנמכר לנכרי שהשפיל את עצמו עד שאול תחתיה⁹ עוד לא אבדה תקותו. ויש לומר שמה שכתוב אחר כך (ויקרא כז, א) לא תעשו לכם אילים הוא ענין הבטחה כענין שכתב הרמב"ן ז"ל (פי נצבים) בפרשת התשובה יעויין שם.¹⁰

ובזה יש לפרש כוונת המשנה הסתכל בשלשה דברים וגוי,¹¹ שהוא לכאורה כפל לשון שהיה צריך לומר דע מאין באת מטפה סרוחה. אבל יש לומר הפירוש שהתנא אמר שני דברים, ראשון מצד נשמתו שמחצבתה ממקור גבוה מאד מאד וזוהי כוונתו מאין באת, וידוע תיבת 'אין' שרומז על שלש הראשונות,¹² ולכן אתה הולך, היינו שעתיד לאשתאבא בגופא דמלכא,¹³ ולפני מי וגוי היינו למעלה ממי שמי הוא בינה,¹⁴ והשני מצד הגוף מאין באת מטפה סרוחה וגוי. והבן כל זה :

- 1 **תוספתא ערכין ה, ד :** א"ר יוסי ברבי חנינא בא וראה כמה קשה אבקת של שביעית כיצד אדם עושה מלאכה מפירות עבירה התחיל מוכר במטלטלין שניא (ויקרא כה) וכי תמכרו ממכר לעמיתך לא הרגיש התחיל מוכר שדה אחוזתו שנאמר (שם) כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו לא באת לידו עד שמכר את ביתו שנאמר (שם) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה לא באת לידו עד שמכר את בתו שנאמר (שמות כא) וכי ימכור איש את בתו לאמה לא באת לידו עד שלשה ברבית שנאמר (ויקרא כה) כי ימוך אחיך ומטה ידו ונאמר (שם) אל תקח מאתו נשך ותרבית לא באת לידו עד שמוכר את עצמו שניא (שם) כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך ולא לך אלא לגר שנאמר ונמכר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר ונמכר לגר ולא לגר תושב אלא לעובד כוכבים שניא (שם) או לעקר משפחת גר נעשה כומר לעבודת כוכבים ; **רש"י** לויקרא כה, מז : משפחת גר - (קידושין ב"מ עא) זהו עכו"ם כשהוא אומר לעקר זה הנמכר לעבודת אלילים עצמה להיות לה שמש ולא לאלהות אלא לחטוב עצים ולשאוב מים :
- 2 על פי **בבלי שבת פח ע"ב** (וכן גיטין לו ע"ב) : אמר עולא עלובה - חטופה, דעולבנא ליסנא דחולפא היא, והכי אמר זמסכת גיטין - כלה מזנה בתוך חופתה - נקולל, כשעמו כסוי ועש העגלה - אמר רב מרי ברה דבת שמואל מאי קרא (שיה"ש א, יב) עד שהמלך במקסבו - בחופתו - נרדי - נתן ריחו - (וגוי) אמר רב ועדיין חביבותא היא גבן - אף על פי שהמקל מספר בנגונתו, הלאה לנו לשון חנה מללח כחיי הסריח - דכתיב נתן - עזב ריחו הטוב לחיסי - ולא כתב הסריח.
- 3 **ילקוט שמעוני ויקרא, פרק כז, המשך רמז תרסט :** אני ה' אלקיכם. מה תלמוד לומר מלמד שכל המשעבד בהם למטה כאלו משעבד בהם למעלה ; **רש"י** לויקרא כה, נה : כי לי בני ישראל עבדים - שטרי קודם : אני ה' אלקיכם - כל המשעבדן מלמטה כאלו משעבדן מלמעלה.
- 4 בראשית כז, לו : ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים...
- 5 **בבלי ברכות יז ע"א :** מרגלא בפומיה דאביי לעולם יהא אדם ערום ביראה - להעניס ככל מיני ענמה ליראת זכא...
- 6 על פי **ישעיה ב, טו :** ועל פל מגדל גבה ועל פל חומה בצורה.
- 7 **בראשית לב, כט :** ויאמר לא יעקב ויאמר עוד שמך פי אם ישאלך פי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל :
- 8 הביטוי "נקודה פנימית" רווח מאד אצל השם משמואל ובחסידות בכלל. השווה **שם משמואל** מקץ-חנוכה - שנת תרע"ח ליל א : והנה דוגמת זה באדם יש נקודה פנימית שאינה משתנית לעולם ואעפ"י שחטא ישראל הוא ; **שם משמואל** ויגש - שנת תר"פ : היינו שבכל אחד ואחד יש בלבנו נקודה פנימית שלא תוכל להתקלקל לעולם ; **שם משמואל** בשלח - שנת תרע"ו : ונראה לפרש דהנה תפלה היא לשון חיבור עם ה' יתברך... ויש להבין היתכן שיהיה לבשר ודם קרוץ מחומר חיבור עם ה' יתברך. אך יש לומר שהנקודה הפנימית שבישראל היא חלק אלוך ממעל ובה יתכן לשון חיבור, ובאמצעות הנקודה יש לכללות האדם חיבור עם ה' יתברך. ועוד רבים.
- 9 בפרפרזה על **סליחות** ליום ה של עשרת ימי תשובה : אֲזַכְּרָה אֱלֹקִים וְאֶהְמֶנָה. בְּרִאיוֹתַי כָּל עֵיר עַל תִּלְהָה בְּנוֹיָה. וְעֵיר הָאֱלֹקִים מְשַׁפֵּלַת עַד שְׂאוֹל תִּתְחַתֵּה. וּבְכָל זֹאת אֲנִי לִיָּהּ וְעֵינַי לִיָּהּ. יי :
- 10 **דברים ל, ו :** וימל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך ; **רמב"ן** שם : ומל ה' אלקיך את לבבך זהו שאמרו (שבת קד) הבא לטהר מסייעין אותו, מביטחך שתשוב אליו בכל לבבך והוא יעזור אותך... ; **דברים ל, יא :** כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה היא ממך ולא רחקה הוא ; **רמב"ן** שם : ... אבל "המצוה הזאת" על התשובה הנוכרת, כי והשבות אל לבבך (בפסוק א) ושבת עד ה' אלהיך (בפסוק ב) מצוה שיצוה אותנו לעשות כן ונאמרה בלשון הבינוני לרמוז בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן...
- 11 **משנה אבות ג, א :** עקבא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה. דע, מאין באת, ולכן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון. מאין באת, ולכן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, ולפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא :
- 12 **שם משמואל מקץ - שנת תרע"ח :** והיינו שידוע שתיבת אין מרמזת לשלש הראשונות, אות א' רומזת לאלופו של עולם, אות יו"ד רומזת לחכמה ראשית המציאות שאין בה השגה לנבראים ועל כן נרמזה באות יו"ד קטנה שבאותיות שאין להנבראים השגה בה כמו שכתב הרמב"ן (פי בראשית), אות נו"ן רומזת לחמשים שערי בינה ; **שם משמואל ויקרא-וזכור - שנת תר"ע :** היינו מבחינת אין, שלש הראשונות.
- 13 **זוהר ח"א דף ר"ז ע"ב :** אמר רבי יהודה, זכאין אינון צדיקיא, כד קב"ה בעא לאתבא רוחיה ליה ולשאבא ההוא רוחא בגויה, דתניא בשעתא דקב"ה בעא לאתבא רוחיה ליה, אי זכאה הוא ההוא רוחא, מה כתיב (קהלת יב ז) והרוח תשוב אל האלקיים אשר נתנה. ואי לא אשתכח זכאה, ווי לההוא רוחא דבעי לאסתחאה בנורא דדליק, ולאשתקנא, בגין לאשתאבא בגופא דמלכא, ואי לא אשתקנת, ווי לההוא רוחא דמתגלגלא כאבנא בקוספיתא.
- 14 ר' יוסף בן אברהם גייטליה, **שערי האורה**, השער התשיעי - הספירה השנייה - והמבין זה יתבונן מה שאמרנו למעלה, שלא נכנס אדם לעולם לפניו מן הבינייה ואפילו משה רבנו עליו השלום, ואם השיג כלום בבי' הספירות העליונות, חוצה להם עמד ושאב מהן על ידי ספירת בינייה. ומה שאמר רחוק מה שהיה ועמוק עמוק מי ימצאנו, מילת מ"י, ביארנו בשערים הקודמים, 'עמוק עמוק' הן בי' ספירות עליונות, הכתר והמחשבה שהיא דביקה בו, לפי שאין סוף וקץ וגבול ושיעור לעולם הרחמים, ואם ישיג המשיג בהם דבר - לא ימצאנו אלא על ידי הספירה הנקראת מ"י שהיא הבינה, וזהו 'עמוק עמוק מ"י ימצאנו' ולשון 'מ"י הנני רומז' : מבטן מ"י יצא הקרח (איוב לח, כט) הקרמ, סוד ה' אחרונה דאקרישו מימיו ; מ"י נתן לשאלתא, עד כאן שאלתא, מכאן ואילך כנותן אצבע בעין. מי מלל גבורות י"י (תהלים קו, ב), מ"י ברא אלה (ישעיהו מ, כו) למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ אתה שואל ; את מ"י נועץ ובינהו (שם מ, יד).